

Передумови функціонування підприємств продовольчої сфери регіону

Ерфан В.Є., к.е.н.
Закарпатський державний університет
Газуда С.М., аспірант
ДВНЗ „Ужгородський національний університет”

На регіональному рівні функціонування підприємств продовольчої сфери здійснюється за рахунок провідних видів економічної діяльності, зокрема секцій: А - сільське господарство, мисливство, лісове господарство; В - рибальство, рибицтво, підсекції DA – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, яка є складовою секції D – переробна промисловість. Агропромислове виробництво Закарпатської області, в основному зосереджене в низинній природно-економічній зоні, а в гірській і передгірній розвивається передусім тваринницька галузь, завдяки наявності значних площ полонинських, лісових угідь.

Найбільш визначальними передумовами регіонального розвитку продовольчої сфери за видами економічної діяльності, є: сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування і виробництва сільськогосподарської продукції; матеріально-технічне забезпечення; розвинена виробнича і соціальна інфраструктура; розвиток ринків збуту продовольчих товарів та мережі транспортування продовольчих товарів; кваліфіковані

трудові ресурси; довгострокова практика розвитку провідних видів економічної діяльності значених секцій КВЕД; сприятливе геополітичне розташування регіону.

Розвиток продуктивних сил сприяє поглибленню регіональної спеціалізації, концентрації зусиль регіональних сфер продовольчої безпеки на виробництві тих видів продукції, для яких на території області чи району склалися найсприятливіші умови. Регіони Українських Карпат, в тому числі Закарпатська область, характеризуються вигідним геополітичним розташуванням, оскільки межують з п'ятьма європейськими державами, а саме: Угорщиною, Польщею, Словаччиною Румунією та Молдовою, і перебувають на перехресті міжнародних транспортних коридорів „Північ-Південь” і „Схід-Захід”, що створює сприятливі умови для адаптації зарубіжного досвіду аграрного господарювання, зовнішньоекономічних контактів з суб'єктами сільськогосподарського виробництва, підвищує роль цієї території в інтеграції України в європейській структурі.

Транспортна доступність Закарпатської області стимулює ріст спільного підприємництва, сприяє інвестуванню коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів в аграрний сектор економіки краю та підприємства харчової промисловості. Станом на 01.01 2010 р. із усіх 355,0 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, які надійшли в область, у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (підсекція DA, за КВЕД відноситься до секції D – переробна промисловість) було вкладено 41,3, або 11,6 % проти 18,1 млн. дол. США на початок 2006 р.

Відповідно до організаційних і методологічних принципів ведення ЄДРПОУ (Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України) та державних статистичних класифікацій суб'єкти господарювання класифікуються за організаційно-правовою формою господарювання, видами економічної діяльності, адміністративно-територіальною належністю тощо.

У структурі суб'єктів ЄДРПОУ Закарпатської області на сільське, лісове господарство та рибальство припадало 10,9 %, а в Україні – 7,0 % до загальної кількості суб'єктів. Водночас на промисловість регіону припадає 11,2% до всіх суб'єктів ЄДРПОУ, в той час як в Україні – 10,0%. Однак у промисловості не виділяється кількість суб'єктів у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів по Україні.

До 2010 р. кількість суб'єктів ЄДРПОУ за всіма видами економічної діяльності мала зростаючу тенденцію, оскільки порівняно з 2001 р. збільшилася на 34,1%, а проти 2009 р. – на 1,2%. У продовольчій сфері характерна спадна тенденція щодо кількості суб'єктів ЄДРПОУ за видами економічної діяльності. Однак кількість суб'єктів ЄДРПОУ за видами економічної діяльності не характеризує рівень продовольчої безпеки. На нашу думку, більш узагальнюючим показником є рівень забезпеченості земельними ресурсами сільськогосподарського призначення, передусім орними землями. В Україні частка ріллі у загальній площі сільгоспугідь у 1990 р. займала 80,7 % (33,4 із 41,4 млн. га), а в 2009 р. 84,6 % (30,9 із 36,6 млн. га), що свідчить про високу їх розораність. Водночас у Закарпатській області частка ріллі у сільгоспугіддях у 1990 р. становила 45,4, а в 2009 р. – 47,9%, що засвідчує недостатній рівень продовольчої безпеки регіону у вирощуванні та переробці зернових культур.

В умовах Закарпатської області важлива роль у продовольчій безпеці належить класу 02.01 – лісівництво, лісове господарство, і зокрема підкласу 02.01.2 – одержання продукції лісового господарства, зокрема такому виду, як збирання соків

(березового, кленового тощо). Збирання лісових грибів неправомірно віднесено до сільського господарства, зокрема до класу 01.12 – овочівництво. Це ж стосується і класу 01.13 – вирощування фруктів, ягід, горіхів, культур для виробництва напоїв і прянощів, до якого включено також збирання дикорослих фруктів та ягід. Вважаємо, що Національний класифікатор України необхідно удосконалити, і два останні види економічної діяльності віднести до вже відміченого підкласу 02.01.2 – одержання продукції лісового господарства.

Продовольча безпека в наших дослідженнях розглядається у ширшому діапазоні, оскільки в її основу закладено діяльність підприємств продовольчої сфери за провідними секціями КВЕД, а саме: А – сільське господарство, мисливство, лісове господарство; В – рибальство, рибництво, підсекції DA – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, яка є складовою секції D – переробна промисловість. На продовольчу безпеку регіону як у виробництві рослинницької, так і тваринницької продукції, негативний вплив справило двократне зменшення площ кормових культур, та поголів'я худоби, а також ліквідація тваринницьких комплексів.